

Στο τεύχος 85 δημοσιεύεται παρουσίαση έκθεσης που οργανώθηκε στη Μασσαλία με τίτλο «Έλληνες στη Σικελία», ενώ το αμέσως επόμενο τεύχος περιέχει αφιέρωμα σε ένα θέμα που έχει απασχολήσει κατά καιρούς και τον Ημερήσιο Τύπο. Πρόκειται για τους βασιλικούς τάφους που έχουν αποκαλυφθεί στη Βουλγαρία, αποδίδοντας πλήθος εντυπωσιακών ευρημάτων. Στο τεύχος ο

αναγνώστης μπορεί να βρει μια συνοπτική αλλά άκρως ενδιαφέρουσα παρουσίασή τους, αποκομίζοντας έτσι μια γενική εικόνα για το θέμα.

ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

περιοδική έκδοση τεύχος 55 (Απρίλιος-Ιούνιος 2006) Ανάμεσα στα θέματά του, ξεχωρίσαμε την παρουσίαση του

ΣΤ΄ Πανελληνίου Συνεδρίου Ναυτικών Μουσείων (Γαλαξείδι, 27-28 Μαΐου 2006), με θέμα «Από τα πανιά στον ατμό».

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Στο Διαδίκτυο διατίθεται ένα συλλογικό έργο με θέμα τη γέννηση του Χριστού (http://misha1.u-strasbg.fr/enfance_christ),

βασισμένο στη συλλογή βυζαντινής εικονογραφίας του Πανεπιστημίου Marc-Bloch του Στρασβούργου, η οποία δεν είναι ιδιαίτερα γνωστή. Εκτός από το εικονογραφικό υλικό, ιδιαίτερα χρήσιμες είναι και οι παραπομπές στις σχετικές με το θέμα πηγές, καθώς επίσης και η βιβλιογραφία, το γλωσσάρι όρων κ.λπ.

Τα «Αρχαιολογικά Νέα» επιμελείται η Κατερίνα Τσεκούρα

Από το *Journal of Mediterranean Archaeology*, τεύχος 19/1 (2006)

Quentin Letesson / Klaas Vansteenhuyse,
«Towards an Archaeology of Perception: 'Looking' at the Minoan Palaces»,
JMA 19/1 (2006), σ. 91-119

Στο άρθρο τους «Προσεγγίζοντας την αρχαιολογία της πρόσληψης: «Κοιτάζοντας» τα μινωικά ανάκτορα», οι Letesson και Vansteenhuyse χρησιμοποιούν την έννοια της «πρόσληψης» (perception), μια σχετικά καινούρια έννοια στην αρχαιολογία της Κρήτης, για να εξετάσουν την επίδραση της μνημειώδους αρχιτεκτονικής των μινωικών ανακτόρων στον αρχαίο «χρήστη». Η ανθρώπινη αντίληψη της αρχιτεκτονικής είναι σημαντική για την κατανόηση του τρόπου οικοδόμησης ενός κτηρίου και του ρόλου του στον κοινωνικό ιστό. Η πρόσληψη οποιουδήποτε οικοδομήματος ή αρχιτεκτονικής κατασκευής καθορίζει τόσο τον ορισμό του όσο και τη χρήση του κτηρίου και των επιμέρους χώρων. Στο άρθρο αυτό εξετάζονται τα μινωικά ανάκτορα σε δύο διαφορετικά επίπεδα. Στο πρώτο, τα ανάκτορα θεωρούνται ως «παθητικά αντικείμενα» και εξετάζονται με κριτήριο την οπτική επαφή του ανθρώπου με τα ανάκτορα. Στο δεύτερο, τα ανάκτορα γίνονται «ενεργά αντικείμενα» και εξετάζονται ως χώροι δράσεων.

Το βασικό ερώτημα που θέτουν οι συγγραφείς στο άρθρο τους είναι κατά πόσο ο Μινώιτης αντιλαμβάνονταν την έννοια του μνημειώδους «κοιτάζοντας» τα ανάκτορα. Ορίζουν ως μνημειώδες ένα κτήριο το οποίο είναι μεγάλο σε κλίμακα, περίτεχνο, έχει μεγάλη διάρκεια χρήσης, βρίσκεται σε κεντρική θέση ενός οικισμού και είναι ορατό από πολλά σημεία. Τα κτήρια αυτά χαρακτηρίζονται ως τόποι αναφοράς και συνάντησης.

Για να αντιληφθούν την επίδραση, με άλλα λόγια, το οπτικό ερέθισμα που δημιουργούσαν τα ανάκτορα στον παρατηρητή, οι Letesson και Vansteenhuyse μπαίνουν στη θέση του παρατηρητή και χρησιμοποιούν δύο θεωρητικά μοντέλα (T. Higuchi, *The Visual and Spatial Structure of Landscape*, Cambridge University Press, Cambridge 1983, και J. Cousin, *L'espace vivant: Introduction l'espace architectural premier*, Editions du Moniteur, Paris 1980) σχετικά με τον τρόπο που βιώνει ο άνθρωπος την αρχιτεκτονική μέσω της όρασης, ή αλλιώς, του αισθητικού αποτελέσμα-

τος ενός κτηρίου. Η έρευνά τους επικεντρώνεται στη δυτική και την κεντρική αυλή του μινωικού ανάκτορου της Κνωσού και εξετάζουν συγκριτικά τη Φαιστό, τα Μάλια, την Κάτω Ζάκρο, τον Γαλατά, τον Πετρά και τα Γουρνιά στην Υστερομινωική Ι περίοδο (1600/1580-1480 π.Χ.). Από τη θέση του παρατηρητή εξετάζονται δύο βασικοί παράγοντες: οι αλλαγές στο μέγιστο οπτικό πεδίο ενός ανθρώπου ανάλογα με τη θέση που βρίσκεται εντός ή εκτός των αυλών των ανακτόρων και η επίδραση των τριών δυναμικών αξόνων ενός κτηρίου, του κάθετου (πάνω-κάτω), του οριζόντιου (μπρος-πίσω) και του εγκάρσιου (αριστερά-δεξιά), στην αντίληψη του χώρου που έχει ο άνθρωπος.

Βασίζόμενοι στα συμπεράσματα των μετρήσεων του οπτικού πεδίου (Higuchi) και της οπτικής έλλειψης (Cousin), οι συγγραφείς συμπεραίνουν ότι το μνημειώδες γινόταν αντιληπτό από τον παρατηρητή της Κνωσού αν υπήρχε δεύτερος όροφος στη δυτική πρόσοψη της δυτικής αυλής και αυτός στεκόταν στις ράμπες. Αντιθέτως, το μνημειώδες δεν γινόταν αντιληπτό στην κεντρική αυλή.

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι τα ανάκτορα είχαν και θρησκευτικό και τελετουργικό ρόλο και ότι η δυτική και η κεντρική αυλή ήταν σημαντικοί χώροι για την επίτευξη (performance) αυτών των ρόλων. Η φυσική παρουσία των συντελεστών και των θεατών είναι άμεσα συνδεδεμένη με την αρχιτεκτονική ενός χώρου και απαραίτητη για την κατανόηση των λειτουργιών του. Σ' ένα δεύτερο επίπεδο, για την εξέταση των ανακτόρων ως «ενεργών αντικειμένων», οι συγγραφείς εφαρμόζουν τους τύπους διαπροσωπικής επικοινωνίας (προσωπικός/intimate, κοινωνικός/social, δημόσιος/public) που προτείνει ο Edward T. Hall (*The Hidden Dimension*, Doubleday, Garden City / New York 1966), οι οποίοι ορίζονται από την απόσταση μεταξύ των εμπλεκόμενων ανθρώπων και την ικανότητα να αντιλαμβάνονται ο ένας τον άλλο με βάση τις ανθρώπινες αισθήσεις και κυρίως την όραση. Οι Letesson και Vansteenhuyse καταλήγουν ότι η κεντρική και η δυτική αυλή των ανακτόρων, ανεξαρτήτως του μεγέθους τους, χρησιμοποιούνταν και για τους τρεις τύπους επικοινωνίας.

Σοφία Αντωνιάδου

Αρχαιολόγος, επιμελήτρια Μουσείου Πιερίδη - Αρχαίας Κυπριακής Τέχνης